

3. zagrebačka izložba jugoslavenskog crteža

kabinet grafike jazu
zagreb
svibanj—lipanj 1971.

mladenka šolman

Kabinet grafike JAZU uz redovitu bijenalnu smotru jugoslavenske grafike uključio je, kao dio svoje djelatnosti, i »stalnu bijenalnu smotru recentnih ostvarenja domaćih autora na području crteža«.¹ Sistematsko praćenje svega što se zbiva na području crteža kod nas opravdano je ne samo kao kompletiranje aktivnosti Kabineta nego je i rezultat sve veće autonomnosti ove discipline, pa se prirodno nametnula potreba za ovakvom izložbom. Ne samo što je nekim umjetnicima crtež prvenstveno, ako ne i isključivo, sredstvo izražavanja nego se i kod drugih crtež javlja kao jedna od ravnopravnih mogućnosti u njihovu djelovanju.

Dileme organizatora: »Izlagati mnogo radova bez težnje za sugestivnošću i za šarmom postava ili čekati veći prostor i ne izlagati, isto tako izlagati rigorozno profilirani raspoloživ materijal ili čekati da se kompletira popis izlagača i ne izlagati — ta se dilema u praksi razrješava u korist prve solucije.«

Međutim, već i ovakva manifestacija — nekompletna po broju izlagača, s ograničenim brojem izložaka, pruža ne doduše potpun, ali bar reprezentativan uvid u stanje suvremenog jugoslavenskog crteža. Ona smjera optimalno mogućem prikazu, jer tek kao takva ostvarit će svoj smisao, biti putokaz ostvarenih vrijednosti u magistralnoj širini sveobuhvatne zastupljenosti. Tako dugo dok crtež sagledavamo fragmentarno posredstvom reprezentativnih pojedinaca, bez suočenosti s globalnom situacijom, a ona se u naslovu izložbe podrazumijeva, izmaknut će nam ono što bi izložbom trebalo postići: da bude stvarni pokazatelj općeg stanja i posebnih vrijednosti.

Crtež, iako nastupa ravnopravno s ostalim likovnim disciplinama, iako mu obilježja i karakteristike postaju sve kompleksnije, zadržava nešto od neposrednosti prvih bilježaka, nosi u sebi neponovljivost prvotnog uzbuđenja koje ga diktira, intimniji je u svojoj namjeni, pa otuda i poseban interes koji mu poklanjamo. Sugestivnost i šarm crteža proizlaze i iz blizine najintimnijih sfera umjetnika.

Ovogodišnja izložba pokazala nam je visoku razinu prosjeka, bogatu raznovrsnost izraza i stilskih inovacija. U individualnim opusima autora crtež se javlja kao jedna dimenzija njihova stvaralaštva koja nam sliku cjeline čini jasnijom i kompletnijom.

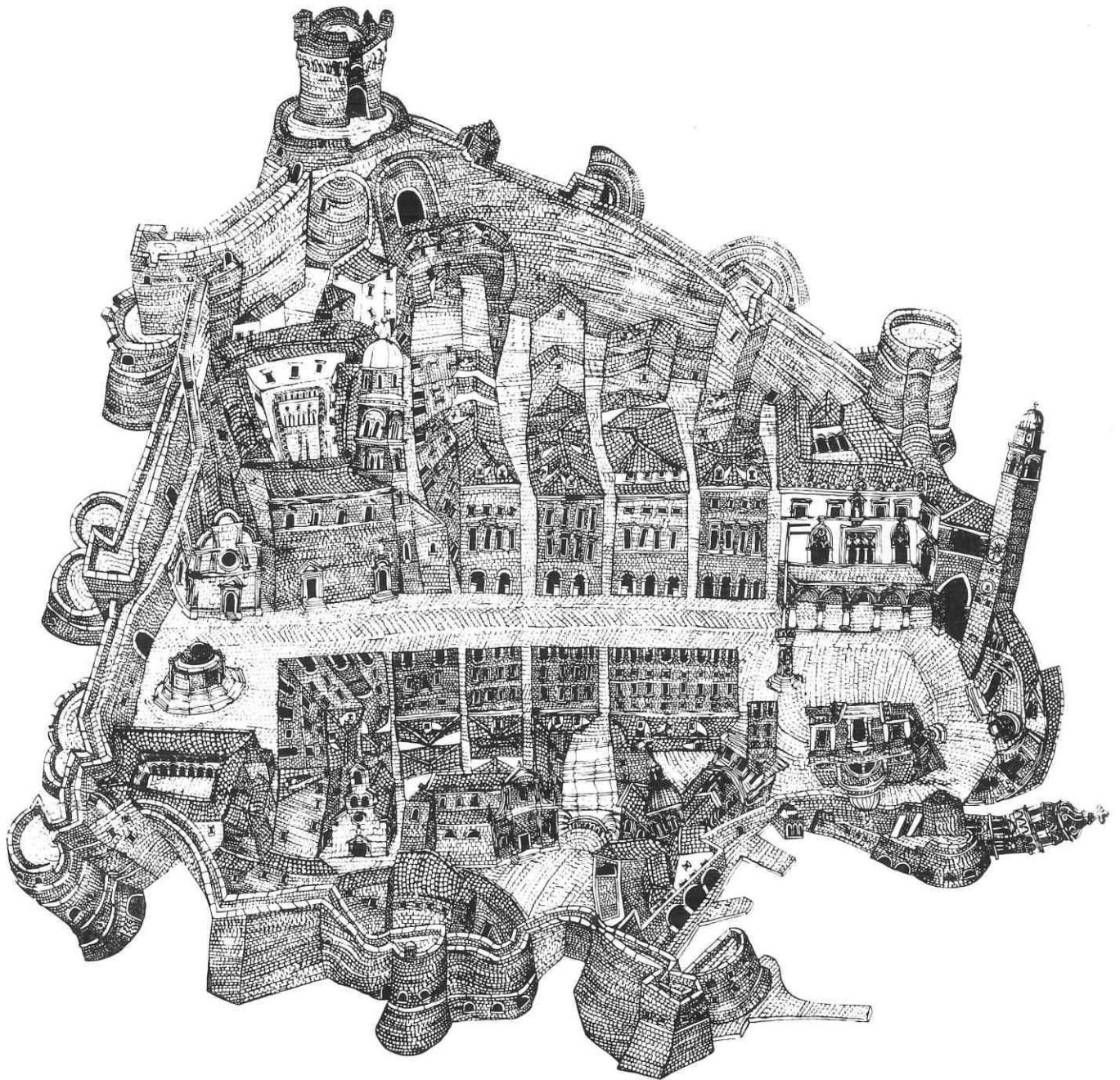
Među autorima starije generacije svakako treba istaknuti »Zamišljenu ženu« Oskara Hermana maksimalne duhovne i likovne koncentracije, »Ono drugo u motivu ugljenom« Marina Tartaglie koji transcendirajući sam motiv otkriva u njemu njegov unutarnji sadržaj, zatim »Velikošovinizam« Željka Hegedušića — halucinantnu viziju nesmiljene oštine, »Melankoliju« Vilima Svečnjaka, zgusnute psihološke opservacije, svježe u likovnom tretmanu, te lirsku intonaciju »Sjećanje na Gavellu: Večeras improviziramo, 1940«, Kamila Tompe.

Srednja generacija, u kojoj jako osjećamo apstinenciju autora kao odsutnost komponenti koje bi generacijski presjek učinile življim i raznovrsnijim, zastupljena je radovima izvrsnog i poetičnog Ivana Lovrenčića, nostalgичnog svijeta cirkusa Aleksandra Lukovića, preciznog i silovitog rukopisa Zlatka Priče, rafiniranih suglasja Nikole Reiserera, osebujne pučke stilizacije Vladimira Makuca, prigušenih pejzaža Ljubice Sokić.

Na graničnom prijelazu k srednjoj generaciji nalazimo Ordana Petlevskog, čiji likovni zapisi krajnje koherencije donose unutarnje krajo-like ljudskih stanja što se otvara-

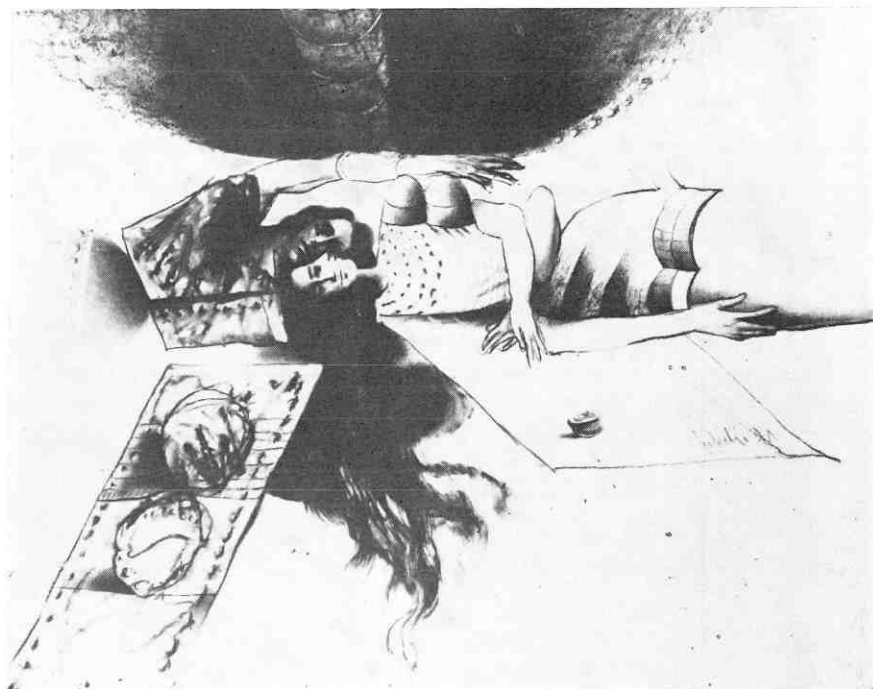
1

Citati u tekstu uzeti su iz Predgovora u katalogu izložbe.

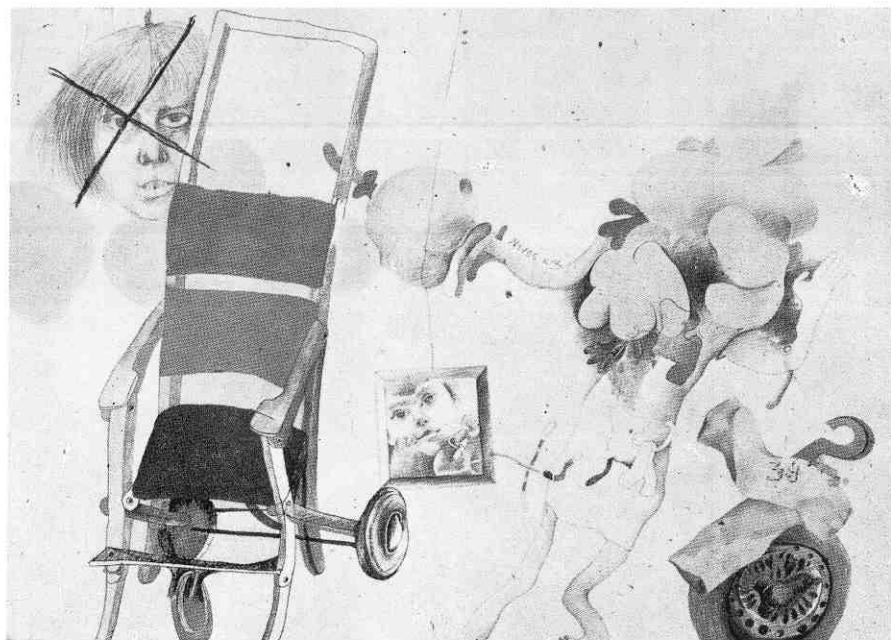

ju izuzetnoj senzibilnosti autora. Francina Doleneć preoblikuje vide-
no snažnim poetskim akcentom, a
Slobodan Pejović daje čitku viziju
pejzaža u harmoničnoj igri linija.

Među mladim stvaraocima sigurno
se izdvajaju uvijek u novim oblici-
ma individualnih vrijednosti djela
Biserke Baretić i Nives Kavurić-Kur-
tović kod kojih racionalnost htije-
nja ide paralelno sa svježinom za-
pažanja. Olja Ivanjicki i u crtežu
nastavlja svoje angažirane teme.
Virgilije Nevjestić zgsnutost svo-
jih ranijih vizija prebacuje na širi
plan otvarajući tako i vlastite mo-
gućnosti. Miodrag Nagorni, Mirja-
na Mareš, Borislav Brankov i Bran-
ko Vujanović okrenuti su bilo istra-
živanju struktura objektivnog bilo
fenomenologiji subjektivnog, izre-
čenih jasnoćom uvjerenja. U crteži-
ma Mersada Berbera nalazimo tra-
diciju kao podlogu suvremenih for-
mulacija. Nadrealistička vizija od-
redenog prostora u pejzažu Halila
Tikveše proizlazi iz jasnog i pro-
čišćenog volumena. Petar i Vlado
Jakelić, Ratko Janjić i Mladen Ma-
colić nameću se osobitostima stila
i kvalitetom izraza. Vizuelni plasti-
čari, prije brojnije predstavljeni, za-
stupljeni su svojim istaknutim pred-
stavnicima Antom Kuduzom i Mi-
roslavom Šutejem koji održavaju
živim i zanimljivim ovo područje
istraživanja. U prostorima Metke
Krašovac osjećamo prisutnost nad-
realnog koje ostvaruje preformu-
liranjem i redukcijom atributa
stvarnosti. Nova figuracija, koju su-
srećemo u crtežima Živka Đaka,
obilježena je znakovima i rekvizi-
tima stroja.

nives kavurić-kurtović
realnost uzletišta misli

131

Ivan Kuduz formira svoj izraz konfrontacijom čistih polja boje sa čvorištima gibanja što usmjeravaju i daju sadržaj vizuelnim efektima. Kod Mehmeda Zaimovića nalazimo razgibane i uznemirene fokuse sadržaja u preglednoj površini lista. Istaknula bih izuzetne crteže Hrvoja Šercara u kojima se sažimaju pregnantnost i ljepota vizije, te crteže Ane Žalac i Milana Blanuše, izrazite individualnosti i dara.

Crtež naivaca zastupaju Ivan Lasković i Matija Skurjeni čija su direktnost i jasnoća zapaženi i cijenjeni.

Ova treća zagrebačka izložba jugoslavenskog crteža potvrdila je već poznate vrijednosti, otkrivši nam mnoge koje nastupaju.

emir dragulj
starica

